

Minutis

LIETUVIŲ VISUOMENĖS DIENRASTIS

Nr. 104
PENKTADIENIS
1946 M. BIRŽELIO MĖN. 28 D.
I METAI

Molotovs siulo

Paryžius. Iš Paryžiaus pranešama, kad ketvirtadienį Molotovas pasiūlė projektą Triestei klausimui išrišti. Posėdis tęsėsi nuo 22 val iki ryto 1 valandos. Molotovs pasiūlė Triestei paskelbti laisvu miestu Jugoslavijos suverenumo ribose. Miestas turėtų savo statutą ir įstatymdavystės organą. Gubernatorių turėtų paskirti Jugoslavija. Molotovs pareiškė, kad TSRS niekad negalės sutikti, kad Triesteas nepriklausytų Jugoslavijos suverenumui.

Pasiūlymas, kad būtų gubernatoriumi paskirtas ir italas, nerado pritarimo. Pasitarimas nedavė tuo reikalu jokio teigiamo sutarimo. Byrnes, Bevinas ir Bidault šį Molotovo projektą rado netinkamą.

Tito pareiškė, kad Jugoslavija niekada nepritars jokiame sprendime, jei Triesteas nebus Jugoslavijos suverenuman pajungtas.

DĖL KO ATMETAS MOLOTOVO PASIŪLYMAS

Paryžius. Molotovo pasiūlymas Trieste klausimu Byrnes buvo atmetas todėl, kad tai būtų visiškai Trieste atidavimas Jugoslavijai ir Bevinas nepitarė ir antram dviejų gubernatorių projektui, nes tai būtų priežastis nuolatinių piauynių tarp abiejų kraštų. Bidault pasisakė už jo pasiūlytą mažą sienų reviziją.

JUGOSLAVIJA NEPRITARIA MOLOTOVO PASIŪLYMUI

Belgradas. Jugoslavijos ministerio pirminko pavaduotojas Kardilic pareiškė, kad Jugoslavija nesutiks su Molotovo pasiūlymu.

DP problema spres rudenį

— Žiniomis iš Londono, min. McNeil spaudos konferencijoje pareiškė, kad DP problema bus išspręsta JTO rudens sesijos metu. D. Britanija dar kartą reikalauja, kad naujoji tremtiniai ir politiniams išeiviams globoti organizacija būtų JTO padalinys. Organizacija dirbs 3 metus, kol galutinai visi nuskriaustieji bus aprūpinti darbu, knyga ir pastogė. Kokie bus naujosios organizacijos ryšiai su UNRRA, tuo tarpu, nieko tikslaus negalima pasakyti. Atrodo, UNRRA-os pareigūnų (jų Europoje yra apie 6.000 asmenų) darbas nesisibaigs 1947. I. 1, nes ir pati UNRRA dar turės veikti ir globos darbą planingai perduoti naujai tarptautinei organizacijai.

SOVIETŲ DELEGACIJOS PATAISOS

Atmetosios Sovietų delegacijos pataisos skamba šitaip:

I-ji pataisa. Dėl tremtinių stovyklose varamos propagandos prie 2 punkto prikeriamas tolimesnis d. papunktis šitokio turinio:

„Tremtinių ir pabėgėlių stovyklose negali būti toleruojama jokia propaganda nukreip-

kad Triesteas būtų dviejų suverenumui priskirtas, būtent: dviems gubernatoriams italui ir jugoslavui. Jis užakcentavo, kad Jugoslavija taip pat nesutiks su 21 tautos taikos nutarimu, jei Triesteas bus nepažintas Jugoslavijos suverenumui.

SOVIETŲ SPAUDOS GARSAI

Maskva. Sovietų spauda Stalino premijų paskyrimo proga, kai kuriems sovietų mokslininkams pažymi, kad kapitalistinėse valstybėse moksliniai išradimai skatinami ir tarnauja tik sugriovimui ir sunaikinimui, kaip pas sovietus gerovės tikslams — daro išvadą „Pravda“ ir „Izvestija“.

JTO gen. sekretorius apie veto

Naujorkas. Jungtinių Tautų Organizacijos generalinis sekretorius Lie, kalbėdamas San Franciske JTO Chartos pasirašymo proga, plačiau sustojo ties veto teise. Jis pažymėjo, kad veto teisė JTO yra rimta grėsmė, nes vengiant daugumos kompromisą priimti veda prie nesutarimų. Vienos galybės ar jų grupės vengimas priimti kompromisinį daugumos sprendimą gali privesti prie katastrofiškos padėties.

VENGŲ KAIRIEJI PRIEŠ REAKCIJĄ

Budapeštas. Vengų kairiųjų partijų blokas paskelbė bendrą komunistų, socialistų, nacionalinių demokratų, ūkininkų ir profesinių sąjungų pareiškimą, kur smerkiama dabartinė politinė padėtis dvasia. Vengri-

ja prieš JTO-ją, jos atskirus narius arba prieš tremtinių grįžimą į jų kilimo kraštus“.

Balsavimo daviniai: už pataisą 10 balsų, prieš 31, susilaikiusių — 2.

II pataisa. Dėl tremtinių stovyklų personalų prie 2 punkto prikeriamas tolimesnis e. papunktis.

„Tremtinių stovyklų personalą turi sudaryti tremtiniais suinteresuotos valstybės, kurių piliečiai yra tos stovyklos tremtiniai“.

Balsavimo daviniai: už pataisą 8 balsai, prieš 29, susilaikiusių — 5.

III pataisa. Dėl karo nusikaltėlių, išdavių ir t. t. delegacijos pasiūlyta, kaip antra nuolaida, 4-tas punktas:

„Kvislingai, išdavikai ir karo nusikaltėliai, lygiai kaip ir asmenys, kurie susikompromitavo kuriuo nors būdu bendradarbiaudami su Jungtinių Tautų priešais, negali būti laikomi pabėgėliais, bet turi būti neatidėliojant grąžinti į jų kilimo kraštus“.

Balsavimo daviniai: už pataisą 10 balsų, prieš 26, susilaikiusių — 6.

REFERENDUMAS LENKIJOJE NĖRA LAISVI RINKIMAI

Londonas. Anglijos užsienių reikalų ministerijos sekretorius Mac Neil pareiškė, kad birželio mėn. 30 dieną įvykstantis referendumas Lenkijoje nebuvo numatytas kaip toks nei Jaltoje, nei Potsdame, Referendumas esąs visai negaliojantis ir negalima jo laikyti laisvais ir slaptais rinkimais, kur aiškiai kišo komunistinė represija.

CHARTA VOKIEČIAMS

Londonas. Maskvoje posėdžiaujanti tarpt. profesinių sąjungų konferencija pasisakė, kad parengta vokiečių darbininkų judėjimo charta, turinti perauklėti vokiečių darbininkiją ir jaunuomenę.

joje ir sakoma, kad šios organizacijos ves griežtą kovą prieš reakciją.

SAUGUMO TARYBOJ AŠTRIOS DISKUSIJOS

Naujorkas. Trečiadienį Saugumo Taryba visai negalėjo sutarti dėl Franco režimo ir posėdžiuose praskambėjo aštrios diskusijos, be jokių pasekmių, padedančių nors suformuluoti šiuo klausimu rezoliuciją.

RUMUNIJOS KLAUSIMAS DIENOTVARKĖJ

Paryžius. Ketvirtadienio pasitarimų dienotvarkėje įtrauktas taikos sutarties parengimas su Rumunija. Iki šiol dėl laivininkystės Dunojumi ministrai negalėjo pasiekti jokios vieningos nuomonės. Nesutariama dėl šios klausulės suformulavimo. Anglosaksai yra už laisvą ir netrukdoma laivininkystę. Yra pateiktos dvi šios klausulės redakcijos: sovietiškoji ir anglosakisiška. Tačiau nei viena dar neatvėrė kelio prie sutarimo ar bent prie kompromiso.

— „Times“ skiltyse įdėta laiškas, kuriame reikalaujama gen. Michailovičiaus byloje nepriklausomo teismo ir akivaizdžių liudininkų (D. Britanijos karininkų) apklausinėjimo. Laišką pasirašė: kardinolas Griffin feldmarš. Birdwood, žinoma rašytoja Rebecca West ir kiti.

BALSAVIMO EIGA

Už visas Sovietų pataisas balsavo: Sovietai, Baltgudija, Ukraina, Lenkija, Jugoslavija, Čekoslovakija.

Už dvi Sovietų pataisas balsavo: (už 1 ir 3) Danija, Norvegija ir Abisinija.

Už vieną Sovietų pataisą balsavo: Prancūzija (už 1), Olandija (už 2), Irakas (už 2) ir Iranas (už 3). Iš „Vagos“.

Nematomas paslaptįgasis karas

Modernusis karo mokslas augina ir šnipų skaičių, o taip pat stiprina ir kovą su šnipinėjimu. Jei prieš kiek metų šnipinėjimo skyriai prie kariuomenės generalinių štabų būdavo visiškai menki, tai antrojo pasaulinio karo metu jie išaugo į milžiniškas savarankiškas organizacijas. Sakysim, JAV valstybėse ketverius metus per 15.000 žmonių buvo užimti tikrinant pašto siuntinius ir telefoninius pasikalbėjimus. Milžinišką tarptautinio šnipų tinklo išaugimą rodo jau vien tai, kad nuo 1870 m. iki 1920 metų buvo areštuoti ir nuteisti tik 2.000 šnipų, o nuo 1920 m. iki 1939 m. jau net 35.000.

Nežiūrint tai, kaid šnipų darbo metodai kaskart vis labiau tobulėja, leisdami jiems saugiau dirbti, nežiūrint visokių nematomų rašalų, slaptų raštų ir mažiųjų foto aparatų, sutelpiančių į liemenės sagos skylutę, kova su šnipinėjimu taip pat daro didžiulę pažangą. Kova su šnipinėjimu šiandien jau išvirsto į naują mokslą, kuris dirba milžiniškose laboratorijose, naudojantis moderniausiomis priemonėmis.

O šnipinėjimo istorijos tol pralenkia keisčiausius kriminalinių romanų nuotykius.

Amerikos slaptosios tarnybos vedėjas pažymi, kad 1942 m. į JAV konsulatą Madrid kreipėsi olandas juvelyras van Loop. Jis norėjo gauti vizą įvažiuoti į JAV ir sąjungininkų žinioje dirbti šnipinėdamas nacius. Vėliau jis pasirodė tikrai veiklus. Dėl vizos buvo atsklausta amerikiečių kovai su šnipais tarnyba, ir van Loop gavo vizą ir griežtai prižiūrimas pradėjo dirbti — kovoti su šnipais. Amerikiečiai nugabeno jį į Islandiją, iš čia jis radijo siūstuvu susijungė su Hamburgo radiju, perduodamas tam tikru žiniu, skirtu vyriausiajai vokiečių kariuomenės vadovybei. Tokių žinių, kuriais amerikiečiai paruošdavo, vokiečiai paskui vis po truputį gaudavo, o 1944 m. kv. 3 d. von Loop pranešė vokiečiams, kad jis tariamai girdėjęs dviejų karininkų pasikalbėjimą, jog jie ruošiasi keliauti į Islandiją. Po ilgos mėnesių pertraukos saloje vėl išdygo vokiečių informatorius. Jis patvirtino vokiečių karinės vadovybės įsitikinimą, kad Norvegijos okupacija ruošiamą per Islandiją, nes Islandijoje amerikiečiai vykdą didžiulius paruošiamuosius darbus, o Reykjaviko uostas esąs perpildytas karinių dalinių transportų. Tada vokiečių karinė vadovybė griežėsi visų priemonių prieš įsiveržimą į Norvegiją, ir dėl to susijaudinimo užmiršo pasirūpinti kitais gynybos planais. Amerikiečiai pasiekė savo: nukreipė vokiečių dėmesį.

Vienas vokiečių būdas perdavinėti žinioms buvo išaiškintas prieš pat karo galą. Vienaime rašte didžiosios O raidės viduryje buvo rastas taškas, sukėlęs šioškę toki įtarimą. Gerai patyrinęs paaiškėjo, kad tas taškas labai reikšmingas: mažintas visas puslapis mašinėlė rašyto šifruoto teksto, mikroskopinėmis fotografinėmis priemonėmis įkopijuotas į O raidės vidurį kaip taškas.

Dar yra paaiškėję daugelis žinioms perduoti būdų. Pašto ženklų rinkėjas siuntė

savo bičiuliui ženklų rinkėjų šifru parašytą sakinį. Kovai su šnipinėjimu įstaigos išaiškino, kad tame sakinyje nurodomas vieno kovos laivo išplaukimas iš vieno uosto; nurodoma taip pat ir diena ir laivo kelionės uždavins.

Amerikos paštą tikrinančios įstaigos turėjo savo, sąrašuose apie 100.000 asmenų, įtariamų turint ryšių su šnipinėjimu. Kasdien tekdavo patikrinti iki 100.000 laišku, ir cenzoriai turėdavo skubėti, nes oro paštą galima būdavo sulaikyti tik 24 valandoms, o paprastą paštą 48 val., o kitaip laišku siuntėjai ir gavėjai galėjo pradėti įtarinėti. Apie 400 svarbesnių laišku tikrindavo 300 įvairias kalbas mokantieji cenzoriai.

Būdinga, kaip buvo saugoma atominės bombos paslaptis. Prieš 29 mėnesius ligi numetant ant Hirošimos pirmąją bombą kovai su šnipinėjimu skirtosios įstaigos ėmėsi organizuoti šio ginklo apsaugą. 1943 m. balandžio 1 d. buvo įsakyta laikraščiams, žurnalams ir radijo siūstuvams uždrausti skelbti kokias nors žinias apie

Amerikos karinis pajėgumas

Vokiečių radijo komentatoriai 1944 metais skelbė savo tautai, lyg kokį išganymą, būsimąją anglo-saksų invaziją. Girdi, tegu tik jie ateina, mes džiaugiamės tuo. Propaganda ruošėsi sumalti invazijos ruošėjus, o vokiečių kariai ir tauta jokio supratimo neturėjo apie tas gausybės plieno ir geležies, medžiagų ir žmonių, kuriuos vokiečių kariuomenės sąjungininkai buvo paruošę permesi į Vokietiją. Norėdami sudaryti šioškę vaizdą, kokia buvo tikroji padėtis, mes čia pamėginsime pateikti kiek duomenų palyginami Amerikos 1937 metų ūkinį pajėgumą su tuo, kurį prieš jį galėjo pastatyti Vokietija.

Prieš tuometinius JAV geležies gamybos 37 milijonus tonų Vokietija galėjo pastatyti tik 16 milijonų tonų. JAV plieno gamyba tuomet buvo 50,5 milijonų tonų, o Vokietijos 19,5 milij. tonų. JAV akmens anglies iškasdavo 447 milij. tonų, o Vokietija 184 milij. tonų. Kad reikalas būtų geriau suprantamas, čia reikia pridurti, kad Vokietija 1937 m. jau buvo pasiekusi didžiausią savo gamybinį pajėgumą, o Jungtinės Amerikos Valstybės darstoli gražu nebuvo pradėjusios naudotis savo ūkinėmis atsargomis nebuvo suintensyvinusios savo gamybos.

JAV be ypatingų pastangų pagamindavo 120 milijardų kilovatų elektros, o Vokietijai reikėjo labai pasitempti pasiekti 50 milijardų kilovatų. Amerika 1937 m. be jokio vargo iš savo fabriku išleido 4,8 milij. automobilių, o Vokietija ir visas jėgas subūrusi tik 332.000. Pagaliau negalima užmiršti kad Amerika 1937 m. gaudavo pusę viso pasaulyje gaunamo žibalo — 1.353 milij. statinių iš 2.151 milij. statinių pasaulinės produkcijos. Europai iš to kiekio tekedavo tik 55,6 milij. statinių, o iš to europinio kiekio 50 milij. statinių vienai

atomų skaldymą, uranių ar ką nors panašaus. Ir kaip tik pačiu paskutiniu metu buvo sulaikyta visa serija rašinių, kur romano forma mėginta pavaizduoti fantastiškas Japonijos sunaikinimas, pasinaudojant atomo jėga.

Japonai buvo įsitaisę popierinius balionus, kuriuos prikaudavo bombų ir paleisdavo kilti, kad šie, pasiekę Amerikos krantus sprogtų ir keltų gaisrus. JAV įstaigos tuoju griezžiausiai uždraudė skelbti kokias nors žinias apie šio japonų ginklo veikimą. Paslaptis buvo puikiai išlaikyta, ir japonai po kurio laiko atsisakė šiuo ginklu naudotis, nes jie pradėjo galvoti, kad tie balionai nepasiekia kranto, jei niekas apie juos nieko nekalba ir nerašo. Dėl tokių pat motyvų Anglijoje buvo draudžiamos žinios apie vokiečių V—1 ir V—2 sviedinių veikimą.

Štai vienas pavyzdėlis, kaip kartais reikšmingos būna ir pačios menkiausios žinios. Štai viena vokiečių parašė laiške savo sūnui, kad po karo į savo darbovietę jis jau galės važinėti traukiniu. Ir tokio nereikšmingo pasakymo užteko tam, kad šita nauja vokiečių geležinkelio linija būtų visiškai sunaikinta.

Rumunijai.

Kai 1942 m. Rooseveltas paskelbė, kad Amerikos pramonė privalo pagaminti per metus 60.000 lėktuvų, apie amerikiečių ūkinį pajėgumą tikro, suprantamo neturintieji žmonės šitai laikė tik propaganda. Iš tikrųjų 1944 m. tie skaitmenys jau toli buvo pralenkti, nes tais metais Amerikos lėktuvų pramonė pasiekė didžiausią savo pajėgumą ir pagamino 96.359 lėktuvus, iš jų 16.048 sunkiuosius bombonešius.

Dar pažymėtina, kad prieš karo pabaigą Amerikos karinės pramonės pajėgumas pateikia šitokius spaitmenis: 87.000 tankų, 2.434.553 sunkvežimiai ir 315.000 patrankų ir kitokių pabūklų ir 4,2 milij. tonų šaudmenų.

Ypač krinta į akis laivų statybos dirbtuvių gamyba. Prieškariniais laikais Amerika per metus vidutiniškai laivų pasistatydavo 100.000—200.000 tonų talpos (viso pasaulio laivų statyba būdavo nuo 2 iki 2,5 milij. tonų per metus). O karo metu Amerika savo dirbtuvėse pastatė 5.425 vien tik prekybinius laivus, sudarancius 35 milij. tonų talpos. O 1938 m. viso pasaulio prekybinis laivynas tesudarė tik 67 milij. tonų. Šitiems laivams, pervežusiems milžiniškus kiekius turto ir žmonių, saugoti Amerikos karo laivyno tonažas nuo 1941 m. gruodžio mėn. iki 1945 m. liepos mėn. iš 1.313.39 tonų išaugo į 4.433.418 tonų. Tuo būdu Amerikos karo laivynas pasidarė stipriausias pasaulyje.

Taigi šitokius kiekius visko turėdama, Amerika, remiama Anglijos, Kanados ir kitų sąjungininkų pradėjo prieš porą metų žygi vandenyno bangomis. Kas galvojo, kad tas žygis nepasiseks, ne tik apsiriko, bet ir žiauriai klydo, stengdamasis tokiai galybei prieštintis.

Patarkit, kur vaziuoti?

Per gegužės balsavimus visi aiškiai pasiskandė, kad į Lietuvą norim važiuoti. Gal ir atsirado vienas kitas išdavikas, kuris drįso pareikšti norą grįžti į savo tėvų žemę, tačiau, laimei, tokių parsidavėlių buvo tik tai maža sauželė. Visi tikri patrijotai, kuriems dar brangus Lietuvos vardas, ryžtingai juodu ant balto pasakė:

— Meskite ant kepurės atominę bombą, sivilinkite papades kosminiais spinduliais, bet į Lietuvą, tai jau, susimildami, ne...

Tai kur gi vaziuoti?

Į ETIOPIJĄ?

Pageidaujami teisėjai, gaus po 1000 Marijos Terezijos talerį į mėnesį, bet, tuos pinigų reikės patiems išsirinkti iš čiabuvių džiunglėse. Patariama tik neskelbti griežtų sprendimų, nes imperatoriaus valdžia nėra tikra, kad po to nakties metu neatsilankytų nuteistojo giminės su britva teisėjo bute.

— Tačiau, — pareiškė Haile Selasi Associated Press atstovui, — man reikalingi tik tie, kurie moka rašyti ir skaityti pagal Rygiškių Jono gramatiką.

— Vadinas, jūs didybė nepripažįsta pagerintos Skardžiaus ir Salio rasybos? — toliau teiravosi AP bendradarbis.

— Ne, — atsakė negus, — aš pripažįstu tikrai Rygiškių Joną, pas Skardžių ir Salį per maža nosinių, netinka mano mokykloms!

Į AMERIKA?

Gyvenimas būtų neblogas, bet to gyvenimo pradžia sunki: neleidžia su savim pasiimti auksinukų ir muitininkai labai stropliai krato karatus. Vadinas, anoj pusėj At-

lanto vėl reikės iš nieko pradėti arba lįsti į šachtas atominei bombai uranijaus kasti.

Į BRAZILIJĄ?

Kviečia kailiadirbius žalčių odoms išdirbinėti ir farmaceutus degtinei ant džiovinotos gyvatės užpilti. Benzinkos visai nereikalingos, nes cigaretę galima įdegti į kiekvieną pasitaikiusį akmenį.

Į ARGENTINĄ?

Pageidaujami buvę įvairių įstaigų vedėjai, vadai, vadovai, vadijų viršininkai, vadovybių tarnautojai vadovauti pampasose buivolų kaimenėms.

Į UGNIES ŽEMĘ?

Prims visus smetoninių kooperatyvų padegikus ir šiaip jau įvairių verslų pareigūnus, kurie šiočiu ar kitokiu būdu yra pradegę savo profesijoje: laikraštukų leidėjus, teatrėlių režisierius, smulkiausio kredito bankelių vedėjus ir dainininkus su piepučiu.

Į EGIPTĄ?

Pirmoj eilėj išduoda afidevitus buvusiems policininkams. Taip pat pageidaujami visi tie, kurie prie Hitlerio Rytprūsios e kasė apkasus. Bus pristatyti prie Tutankhamono kapo atkasinėjimų. Kartais gali pasitaikyti vienas kitas auksinukas arba faraono auksinis dantis.

Į AUSTRALIJĄ?

Paraginami vykti krepšininkai, pasitreniruoti su kengūromis.

Į MEKSIKĄ?

Mes čia netinkame. Esame kontrrevoliucionieriai.

Pulgis Andriušis.

Netikrumas pancioja JAV uki

Normalioms ūkio sąlygoms JAV labiausiai vystytis trukdo laukimas nepaprastų ivykių, kurie netikėtai vėl gali sugriauti didelį pelnų tvenkinį. Žinoma, jei netolimoje ateityje vėl prasidėtų karas, tai kainos staiga pakiltų. Todėl tiek ūkininkas, tiek pramonininkas susilaiko nuo prekių realizavimo. O kada rinkoje stinga prekių, pasidaro pavojus infliacijai: prekių kainos kyla, o dolerio perkamoji galia silpnėja. Reikia pripažinti, kad praėjęs karas pareikalavo iš izdo milijniškų finansinių išteklių, kuriuos buvo galima sudaryti tik užtraukiant nemažai vidaus paskolų ir kurie išviliojo į apyvartą ypatingai didesnes dolerinių banknotų sumas. Nors šiuo metu į JAV yra suplaukęs viso pasaulio auksas, bet reikia itin budėti, saugojant ūkinio mechanizmo pusiausvyrą. Šiais panikų laikais kiekvienas stipresnis sukrėtimas gali atnešti katastrofingus įvykius. Todėl kova su spekuliacija ir pastangos išlaikyti pastovias prekių kainas yra prezidento Trumano dėmesio centre.

Vienas anglų laikraščio korespondentas šitaip apibūdina dabartinį būvį Texase: „... Visi žmonės turi pinigų, bet nėra kur juos išleisti. Gyvenamųjų patalpų itin trūksta. Rūbų beveik negalima gauti. Nors aplamai paėmus, maisto produktų pertekliai yra labai dideli, bet kartais netikėtai stinga sviesto, lašinių, jautienos...“

Ir be ypatingai plataus akiračio šiandien galime pastebėti keistą tarptautinį paradoksą. JAV turi galingą pramonę kuri

nestinga nei žaliavų, nei kapitalų, nei darbo jėgų. Savo gaminiais ji galėtų aprūpinti du trečdalius visų pasaulinių rinkų. Iš kitos pusės, karu nuolinti Europos ir Azijos kraštai stinga prekių ir negali jų įsigyti, nes neturi tinkamų mokamųjų priemonių, t. y. aukso arba tvirtos valiutos. Todėl tarptautinė prekyba vis dar tebėra apmirusi. Galima būtų vykdyti prekių mainus, bet JAV gamtos turtais yra taip apdovanotos, jog joms beveik nieko nestinga. Daugelis kraštų norėtų gauti JAV gaminius kreditu, bet tam trukdo nenustovėjusi politinė aplinka ir nėra patikimų garantijų, kad skola bus laiku sumokėta.

Turint visa tat galvoje, nesunku yra suprasti, kodėl JAV taip labai stengiasi, kad ramybė ir tvarka įsiviešpatuotų pasaulyje.

VL. Bs.

AMERIKOS LIETUVIŲ GYVENIMAS

Kun. dr. Prunskio veikalas. Amerikoj iš spaudos išėjo kun. dr. Prunskio veikalas, anglų kalba: „Palyginamoji teisė, bažnytinė ir civilinė, Lietuvos konkordate“. Knygą išleido Amerikos katalikų universitetas.

ISDUOS VOKIEČIŲ PATENTUS

Londonas. Vokiečių patentai, kuriuos perėmė santarvininkai bus išduoti viešumai, kaip pranešama iš Anglijos.

Valandėlė su rasytojais

Birželio mėn. 27 d. Memmingeno stovyklos gyventojai — lietuviai pabendravo su mūsų rasytojais literatūrinėje valandėlėje. Pulgis Andriušis, Antanas Gustaitis, Stasys Santvaras ir Stepas Vykintas poros valandų metu klausytojų dėmesį perkėlė literatūros pasaulin.

Pirmiausia Stp. Vykintas trumpoje paskaitoje „Šių dienų mūsų literatūra“ palietė šių dienų rasytojų gyvenimo ir kurimo sąlygas ir pažymėjo, kad kūrėjas negali laisvai pasisakyti ir yra atitrūkęs nuo pasaulio meno, literatūros ir mokslo raidos. Pasirodo naujų autorių kūriniai yra tiek silpni, kad kartais galima popieriaus. Jiems trūksta stiprybės, tikrovės pajautimo ir jų kūryboje daug falšavimo ir pozavimo. Daug savęs ir skaitytojo apgaudinėjimo. Be to, pasireiškia didelis tematikos siaurumas. Ši krizė priklausanči nuo aplinkos. Literatūrinė forma, ypač jaunųjų poezijos labai silpna. Vyresnieji rasytojai turėtų susirūpinti mūsų literatūros kultūra. Reiktų naujos literatūros meno bei mokslo koncepcijos, kuria galima būtų parodyti, kad esame kūrybinga ir kultūringa tauta gebanti išskirti ne tik savo, bet ir pasaulio mastu. Modernios dvasios ir formos sąjudžių — srovių reikalinga. Sąjudžių principus dažniausia kuria vienas ar keli žmonės, susipietę apie save kitus. Revoliucinizmo mūsų literatūroje trūksta. Naujų lietuviškų srovių pasigendama. Tokios srovės būtų sveikintinas reiškinys ir jos suteiktų impulsų ir padėtų veržtis į pasaulį ir kultūrinius laukus.

Visos srovės tekėtų Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės kryptimi. O tai būtų ir tautinis sąjudis, koks buvo sukurtas senųjų mūsų rasytojų prieš atgimstant Lietuvai.

Nepriklausoma Lietuva kelsis daug greičiau, jei talentingi rasytojai savo plunksna stipriai kels Lietuvos laisvės idėją, kaip kad pasielgė žymus mūsų rasytojas Ignas Šeinius. Šis kelias rasytojams, žinoma, yra nelengvas, bet laisvės idėja nėra didaktinė idėja ir ją rasytojai gali išreikšti su didžiausiu stiprumu ir kūrybingais vaizdais — kalbėjo prelegentas.

Kas buvo pageidauta prelegento, tą patį išreiškė rasytojai Pulgis Andriušis, Antanas Gustaitis ir Stasys Santvaras. Jie savo kūryba ištisas dvi valandas pilnai pajėgė užkariauti klausytojų dėmesį. Pulgis Andriušis ypač stipriai persistatė savo: „Gamtos vaizdelių“ ir puikiais pilkais šamojaus ir humoro fejletonais. Čia pasireiškė gyva ir judri autoriaus fantazija ir įdomi forma.

Antanas Gustaitis pelnė klausytojų dėmesį tematika, siužetu ir gera kūrybos ir perdavimo forma. Tai humoristiniai gintarėliai nuo išvietintųjų stalo ir nūdienos buities atošvaicių.

Stasys Santvaras savo kūryba — poezija klausytojus suįdomino turiniu, gilia mintimi ir gerai apvaldyta forma. „Zemdirbiai“, „Du ėriukai“, „Motinos laiškai“, „Moteris“ yra kaip pavyzdys, kai ir aktualią temą liečiant galima nelikti banaliu. Autoriaus kūryboje galima įusti subtilų literatūrinės kultūros pajautimą ir skonį.

Br. T.

Iš mūsų gyvenimo

SEEDORFAS

Gimnazijos sukaktis

S. m. birželio mėn. 16 d. Seedorfo stovyklos Lietuvos Gimnazija minėjo savo gyvenimo ir darbo vienerių metų sukaktį. Gimnazija įsikūrė pereitais metais dar Hassendorfe. Iš pradžių veikė tik 4 klasės, kuriose bendrai mokėsi 30 mokinių. Pereitais metais, kartu su stovykla gimnazija persikėlė į Doerverdeną. Čia jau atidaryta palna 8 klasių gimnazija, į kurią įstojo 96 mokiniai.

S. m. balandžio mėn. pradžioje, gimnazijai kartu su stovykla persikėlus iš Doerverdeno į Seedorfą, čia mokinių skaičius pasoko iki 130. Šiuo metu gimnazijoje dirba 22 mokytojai.

Gimnaziją kuriant, daugiausia darbo ir pastangų įdėjo gimnazijos dir. J. Vedegys ir švietimo vadovas F. Prekeris. Daug prisidėjo ir stovyklos visuomenė. Gimnazijos sukakties minėjimo proga kalbėjo dir. J. Vedegys, L. T. B. Komiteto pirm. J. Užgiris, stovyklos klebonas kun. A. Petraitis, Vl. Sadauskas, Tėvų k-to pirm. Rakutis, dr. Trumpauskas ir Cėsna. Mokinių vardu: E. Federavičius. Gimnazijos vadovybei ir mokytojams pareikšta didelė padėka už jų sunkų ir atsakomą darbą gimnazijoje.

J. Mikalauskas.

BAD WOERISHOFENAS

Gegužės 24 d., buvo naujai perrinktas L. T. B. Bad Woerishofeno Apylinkės Komitetas. Dabar Apylinkės Komitetą sudaro: J. Gradinskas — pirmininkas, K. Bielkavičius — pirm. pavaduotojas, A. Plateris — išdėninkas ir ūkio vadėjas, L. Kerulis — sekretorius ir V. Mariūnas — narys, kultūrinio skyriaus vadovas ir kandidatas į stovyklos vadovybę.

Gegužės 26-27 dienomis su dideliu pasisekimu Bad Woerishofene koncertavo Lietuvos Liaudies Ansamblis, vadovaujamas Gasp. Veličkos ir muz. Stp. Sodeikos. Pirmąją gastrolių dieną (sekmadienį) Liet. Ansamblis, vietos vokiečių parapijos bažnyčioje, turėjo religinės muzikos koncertą, o sekančią, dieną (pirmadienį) miesto teatro salėje — koncertinę dalį ir Gasp. Veličkos režisuotą dainų-šokių montažą „Atsisveikinimas“.

Lietuvių Ansamblis visais savo pasirodymais paliko vietos visuomenei neišdildomai žavų įspūdį.

Birželio 6 d. Bad Woerishofene įsisteigė Lietuvos Raudonojo Kryžiaus Skrius. Skryžiaus valdybą išrinkta: St. Variakojis (pirmininkas), K. Kudukis (vicepirmininkas), O. Zubavičienė (išdėninkė), L. Kerulis (sekretorius) ir Ig. Ožalas (narys). Revizijos komisijon — L. Paulavičienė, A. Plateris ir V. Mariūnas.

L. R. Kryžiaus Bad Woerishofene įgaliotinio instancija nuo syriaus įsisteigimo dienos panaikinama.

Birželio 22 d. Bad Woerishofeno lietuvių stovyklon atvykęs žinomas Valstybės Teatro dramos aktorius St. Pilka davė lietuviškos poezijos recitalį.

Pradžūnas.

Elenos Kepalaitės baletų koncertas

Iki šiol dar mažai kam težinomos Vilniaus operos šokėjos Elenos Kepalaitės vardas sukėlė tiek menininkų tiek eilinių žiūrovų susidomėjimą. Jos pasirodymas su ištiso koncerto programa dar prieš koncertą įvairiai buvo komentuojamas. Teatro žmonės tvirtino, kad meno srityje gali būti tik laipsniškas tobulėjimas ir todėl nežinomos lietuviškos baletų šokėjos pasirodymas nieko gero nežadąs. Kiti gi buvo suintriguoti drąsiu tos jaunos jėgos užsimojimu. Nenuostabu todėl, kad žiūrovų prisirinko pilna salė.

Tačiau, ką scenoje pamatėme, tai pradiugino visus savo kultūrinio gyvenimo besidominčius lietuvius. Teko įsitikinti, kad šokėja priklauso tai grupei žmonių, kurie rimtai dirba, studijuoja, ruošiasi ir

jiems pasiseka pasiekti geresnių vaisių už tuos, kurie per daug savo talentą vertina ir užmiršta reikalą į savo sritį gilintis.

Elenos Kepalaitės šokis yra meniškasis, originalus, paremtas logiška interpretacija, kuri ypač buvo jaučiama St. Simkaus „Lietuvos siluetuose“. Tikra pavasario džaugsmo nuotaiką šokėja sukėlė E. Griego „Pavasariu“. Čia ji sugebėjo žiūrovui gražinti vaikystės dienų džaugsmą. Gera buvo atlikta ir E. Griego „Drugelis“, N. Gade „Pasaka“, Haydno „Menuetas“, W. A. Mozarto „Fantazija“ ir R. Schumano „Siekimas“. Tenka tik sveikinti šią gabią ir rimtą į savo darbo sritį žiūrinčią meno jėgą ir linkėti jai, kad ir ateityje ji su tokiu pat pasisekimu progresuotų.

J. V.

Atominiu bombu sprogimams artėjant

Bikini atole jau pasirengta. Jei bus geras oras, tai tos bombos sprogsiančios liepos 1 d. Bomba būsianti paleista iš lėktuvo milžino. Šį sprogimą, tikriau sakant, tikslų sprogimo momentą galėsias girdėti visas pasaulis, nes laive, ant kurio kris bomba, būsiąs įtaisytas mikrofonas, kuris, žinoma, drauge su laivu nuo sprogimo karščio išgausiąs; bet keli kiti mikrofonai vis dėlto turėsias išlikti. Karinių stebėtojų štabas būsiąs už 25 km nuo sprogimo. Apsauginių drabužių naudingumas bombos paveikiui būsiąs patikrintas ant ožkų ir kiaulių. Antra bomba būsianti susprogdinta ant vandens ar po vandeniu. Tuo tarpu per Londono ir Naujorko radiją plačiai komentuojamas JTO atomo komisijoj birž. 14 d. B. Baruch'o pateiktas JAV planas iš 14 punktų, kurio tikslas esąs, anot pateikėjo, „pavesti šį absoliutųjį ginklą gyvatos reikalui, o nepalikti mirties žinioje“. Šie 14 punktų tokie („La Croix“ Nr. 19247, VI. 16-17): „JAV atominės energijos tarptautinės kontrolės planas: 1. Turi būti įsteigta aukščiausioji tarptautinė vyresnybė, kuri galėtų vartoti ištisą smulkų planą kontrolei atominės energijos srityje. 2. Vienas iš pirmųjų šio tarptautinio organizmo uždavinių turi būti — rinkti ir nuolat laikyti pilną ir tikslią dokumentaciją apie pasaulio uranijaus išteklius. 3. Šis organizmas pilnai kontroliuos gamybą medžiagų, skiriamų skaldyti. 4. Jis vienas turės teisę vykdyti tyrinėjimus atominių sprogmenų srityje. 5. Kadangi veiksmams, kurie yra patikimi tik šiam organizmui, ypačiai pavojingi saugumui, jie bus išskirstyti po visą pasaulį. Taip pat bus daroma ir su žaliavų sandėliais. 6. Ši įstaiga rūpinsis, kad atominė energiją vartotų taikos metu. 7. Bus imamasi priemonių, kad būtų laiduojama nuolatinė kontrolė, kuri galėtų nustatyti ribą tarp pavojingų ir nepavojingų veiksmų. 8. Visa pramonė, kuri naudos uranijų arba torijų, bus kontroliuojama. 9. Priežiūros sunkumai bus nedideli, nes visi sąvaimė pavojingi veiksmai bus pavesti tik šiai įstaigai. 10. Kvalifikuotiems šio organizmo atstovams turės būti patikrinta visa žygių laisvė. 11. Personalas bus renkamas iširtos kompetencijos pagrindu, bet taip pat ir tarptautiškumo pagrindu. 12. Kontrolės planas bus pritaikomas pastraipomis (palaipsniui). 13. Pasiekiant iš

eilės tarptautinės kontrolės laipsnius, Jungtinės Valstybės pagal atitinkamuosius laipsnius atiduos kontrolės veiksmus šiam, sukuriamajam organizmui. 14. Atominės energijos komisija turės aiškiai pasisakyti dėl visų valstybinių organizacijų pareigų ir atsakomybių atribojimo ir svarbos“. Kaip vakar Londonas pranesė, „Pravdoj“ komentatorius Izakov atvirai puoląs Amerikos planą atomo energijos kontrolei. Autoriaus nuomone, tas planas siekiąs išlaikyti Amerikos „monopolį“ atomo energijai. „Veto“ teisės atmetimas, girdi, prieštarauja JT principams. Suvereninių teisių apribojimas valstybėms dėl atomo energijos kontrolės, girdi, eity į naudą tik Amerikai, kuri siekianti „pasaulinio viešpatavimo“. Vienas iš planas komunistas, kaip „Carrefour“ Nr. 95, VI. 13) rašo, davė naujagimui Atomo vardą.

Iš „D. N.“ 46. 6. 25.

„THE BALTIC REVIEW“

Svedijoje, Stockholme, išėjo naujas dvigubas „The Baltic Review“ žurnalas 2—3 nr. Jame be daugybės latvių ir estų autorių apie Lietuvą terašo Ig. Šeinius-Jurkūnas „Kodėl jie negali egzistuoti kaip laisvi kraštai?“ Tai politiniai ir ekonominiai argumentai, kurie įrodo, kad Baltijos tautos puikiai tvarkės Nepriklausomybės laikais ir tik „išlaisvintos“ bent dviejų „išlaisvintųjų“ materialiai nuskurdo ir yra moraliai žudomos.

Gaila tik, kad „The Baltic Review“ yra taip mažai straipsnių lietuviškais klausiama. Tarytum Svedijoje nebebūtų lietuvių intelektualų ar jie besipešdami rebeturi laiko pagrindiniams Lietuvos reikalams. Be to, ir iš kitur, Vokietijos, Parvyžaus, galėtų „Baltic Review“ patalkininkauti.

Vk.

Mintis

Thought * Lithuanian Daily Newspaper * Permitted by UNRRA Team 155 * Atsakin-gasis redaktorius J. Vasaitis * Eina kasdien be šventadienių * Memmingenas, Airport, Baltic Camp * Prenumerata mėn. 10 RM * Atskiras numeris 40 pf. * 07:91.92 „MINTIS“